

בס"ד

Thursday Night Live- 12/13/18

Tying Your Shoes

הלכה The

1) שולחן ערוך אורח חיים סימן ב

ינעול מנעל ימין תחלה ולא יקשרנו, ואח"כ ינעול של שמאל ויקשרנו, ויחזור ויקשור של ימין. הגה: ובמנעלים שלנו, שאין להם קשירה, ינעול של ימין תחלה

2) ספר דעת נוטה [תשובות הגר"ח קנייבסקי שליט"א]

סדר לבישת ופשימת הבגדים

תשובה קכח

שאלה: שמעתי אומרים שכל ההלכות של הנהגת אדם בבוקר אינם מעיקר הדין אלא רק מידת חסידות האם זה נכון.

תשובה: כל מה שכתוב בשו"ע צריך כל א' לקיים.¹²¹

3) משנה ברורה יומי

Significant Details

Mishnah Berurah 2:5

On today's amud we find that halachah regulates even how we should put on our garments and our shoes.

A certain Jew once paid Rav Shlomo Zalman Auerbach, zt"l a visit and aired an interesting complaint. "It is so hard to be a Jew! Every action is regulated by so many halachos. There are even halachos for how to put on your shoes in the morning. First the right shoe, then the left. And the laces must be tied in opposite order, first the left then the right. And the same is true regarding every second of each day. Even the most mundane acts are required to be done specifically according to their own halachos. How can we endure so many obligations?"

Rav Shlomo Zalman's reply changed the questioner's view towards halachah. "Why look at it like that? Why not see the positive side of halachah? Everyone must put on his shoes each day, regardless of whether he follows halachah. Instead of being part

of a mindless routine, the halachic order for putting on shoes makes even this mundane action a mitzvah. And the same is true of all the rest.

"In the words of the famous statement of Rav Chanayah ben Akashya: 'Hashem wished to grant the Jewish people merits and He therefore gave us a multitude of mitzvos.'"

The Nachas Hashulchan adds another dimension to this. "From the halachos which regulate the most mundane things, like how we put on our shoes and how we don our garments, we see that every action of a Jew has a deep inner meaning. If not, why make a halachah about such minutiae? It is only because of the deeper meaning that one who lives according to the Torah must be careful even regarding such seemingly minor details..."

The source and reason #1

4) תלמוד בבלי מסכת שבת דף סא עמוד א

דאמר ליה רבי יוחנן לרב שמן בר אבא: הב לי מסנאי! יהב ליה דימין. אמר ליה: עשיתו מכה! - ודילמא כחייא בר רב סבירא ליה, והכי קאמר: עשית של שמאל מכה ואזדא רבי יוחנן לטעמיה, דאמר רבי יוחנן: כתפילין כך מנעלין. מה תפילין בשמאל, אף מנעלין בשמאל. מיתבי: כשהוא נועל - נועל

של ימין ואחר כך נועל של שמאל! אמר רב יוסף: השתא דתניא הכי, ואמר רבי יוחנן הכי, דעבד הכי - עבד, ודעבד הכי - עבד. אמר ליה אביי: דילמא רבי יוחנן הא מתניתא לא הוה שמיע ליה? ואי הוה שמיע ליה - הוה הדר ביה. ואי נמי שמיע ליה, וקסבר: אין הלכה כאותה משנה. אמר רב נחמן בר יצחק: ירא שמים יוצא ידי שתיהן. ומנו - מר בריה דרבנא. היכי עביד? סיים דימיניה ולא קטר, וסיים דשמאליה וקטר, והדר קטר דימיניה. אמר רב אשי, חזינא לרב כהנא דלא קפיד.

The Gemara cites a halachic ruling issued as a result of this objection:

Rav Yosef said: Now that the Baraisa has taught this order (right foot first) and R' Yochanan has stated that order (left foot first), the halachah is that he who does it this way has done correctly, and he who does it that way has also done correctly; i.e. either way is acceptable.^[16]

One who fears Heaven can fulfill both directives.^[19] **And who was it that followed this practice?** **Mar the son of Rabana.**

The Gemara asks:

How did he accomplish this?^[20]

The Gemara explains:

He would put on his right shoe, but he would not tie it; and then he would put on his left shoe and tie it; and then he would tie his right shoe. Thus, he put on his right shoe first, as the Baraisa directs, and he tied his left shoe first, in accordance with R' Yochanan's ruling.^[21]

The Gemara records the practice followed by another Amora:

I have seen that Rav Kahana is not particular about the order in which he puts on his shoes.^[22]

(ו) ויקשרנו - דלענין קשירה מצינו שהתורה נתנה חשיבות אל השמאל שקושר עליה תפילה של יד.

And R' Yochanan is consistent in this with his own reasoning as expressed elsewhere, **As one dons tefillin, so should he put on his shoes;** i.e. **just as tefillin are worn on the left hand,**^[18]

so too one who puts on his shoes should begin with the left shoe.^[14] It was for this reason that R' Yochanan would not put on his left shoe after his right shoe.

The Gemara objects to R' Yochanan's ruling:

They challenged this ruling from the following Baraisa: WHEN [A PERSON] PUTS ON his SHOES, HE PUTS ON HIS RIGHT SHOE first AND AFTER THIS, HE PUTS ON HIS LEFT SHOE.^[15] The Baraisa clearly states that it is the *right* shoe that should be put on first. - ? -

(5) משנה ברורה סימן ב

Reason #2

(6) תלמוד בבלי מסכת חולין דף פח עמוד ב- פט עמוד ב

אמר רבא: בשכר שאמר אברהם אבינו ואנכי עפר ואפר - זכו בניו לשתי מצות אפר פרה ועפר סוטה... ואמר רבא: בשכר שאמר אברהם אבינו מחוט ועד שרוך נעל, זכו בניו לשתי מצות - לחוט של תכלת ורצועה של תפילין

(7) בראשית פרשת לך לך פרק יד

(א) ויאמר מלך סדם אל אברהם תן לי הנפש והרכש קח לך

(ב) ויאמר אברהם אל מלך סדם הרמתי ידי אל יקנך אל עליון קנה שמים וארץ

(ג) אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני העשרתי את אברהם

8) לבוש אורח חיים סימן ב

ועוד נ"ל טעם הגון, מדאמרינן פרק כסוי הדם [חולין פט ע"א], בשכר שאמר אברהם [בראשית יד, כג] אם מחוט ועד שרוך נעל וגו' זכו בניו לשתי מצות, לחוטין של מצות ציצית ולרצועות של תפילין. לכך מדמינן קשירת הנעלים לקשירת תפילין, כיון דעל ידי שרוך נעל זכו בהן, וכיון דקשירת תפילין היא תחלה ביד שמאל ואח"כ הוא קושר של ראש בראשו, שהוא נוטה לצד ימין ידו השמאלית, כן יהיה קשירת נעל השמאל ג"כ תחלה ואח"כ יקשור הימין

9) רבי עקיבא איגר אורח חיים סימן ב

דחשיבות תפילין הוא בקשירה. ראיתי בס' עמק המלך פ' לך לך טעם לשבח עפ"י מ"ד דחז"ל חולין פ"ט בשכר שאמר אברהם אם מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לב' מצות חוט של תכלת ורצועות של תפילין. מש"ה כיון דזכו לתפילין נגד שאמר עד שרוך נעל ניתן חשיבות לשרוך נעל לקשור תחלה בשמאל שקושרי' בו תפילין

10) משך חכמה בראשית פרשת לך לך פרק יד

ובחולין: בשכר (שאמר אברהם אבינו אם מחוט ועד שרוך נעל) זכו בניו (לשתי מצוות) - לחוט (של תכלת) ורצועה (של תפילין). ויתכן שבתפילת שחרית, שאברהם תיקנה, כל ישראל מלובשים בתפילין וטלית גדול משום זה

between these two explanations: Just shoes or other clothing that have entail tying? נפקא מינה

11) משנה ברורה סימן ב

(ו) ויקשרנו... ובאנפלאות של לבד א"צ להקדים שמאל לקשירה

12) קיצור שולחן ערוך סימן ג

ואך לענין קשירה, השמאל חשובה יותר, מפני שקושרין עליה את התפילין; ולכן כשצריך לקשור, יקשור של שמאל תחלה, כגון מנעלים שיש בהם קשירה, נועל של ימין ואינו קושרו, ונועל את של שמאל וקושרו, ואחר - כך קושר של ימין, וכן בשאר בגדים

13) הערות לספר פסקי תשובות

וכן מובא שהקפיד מוהר"א מבעלזא זצ"ל על קשירת חוטי המכנסיים של שמאל תחילה (ס' שלחן רבותינו)

14) ספר פסקי תשובות

ונפק"מ בין הטעמים לענין אנפלאות של לבד או שאר בגדים שיש בהם קשירה, ובמשנ"ב (סק"ו) הכריע כהמלבי"ם בארצות החיים (סעי' ד') שאין צריך להקדים שמאל לקשירה אלא בנעליים, ומיהו רבים המה האחרונים שהכריעו כהשו"ע הרב (סעי' ד') שגם במכנסיים ואנפלאות ושאז בגדים שיש בהם קשירת ימין ושמאל יקדים לקשור שמאל תחילה, וכהטעם הראשון דהלבוש שלענין קשירה אחשבה התורה שמאל תחילה

Lefty

15) משנה ברורה סימן ב

ואיטר יד שמניח תפילין בימין של כל אדם יקדים ימין גם להקשירה

16) הליכות שלמה הלכות תפלה פרק שני

כ. ברין קשירת מנעלים באיטר יד, כיון שיש כמה דעות כוח⁹³, דעביד כמר עביד

17) ארצות הלכה שם

ישראל פ"י הע"כ). 91. קוני יד ימין (א). 92. שם. 93. עיין מ"ב סי' ב' סק"ז שהביא מהשע"ת בשם הבכור שור (שבת ס"א ע"ב) דיקשור ימין תחלה. וכ"כ בארצות החיים ס"ד. אבל בבכור שור

גופי' מבואר דרק אם הוא איטר רגל יקדים של ימין. אבל איטר יד יעשה ככל אדם, וכ"כ בס' עמודי שמים להגריעב"ץ (סדר לבישה אות ג'). וראה בכ"ז בס' שו"ח הלכה סי' ב' אות ד'. 94.

Women

18) הערות הגרי"ש אלישיב מסכת שבת דף סא עמוד א

ובאשה שאין לובשת תפילין קושרת ג"כ של ימין תחילה

19) הליכות שלמה הלכות תפלה פרק שני

וכו', אבל האשה כיון שמוחק בידה מלהניח תפילין, נועלת וקושרת של ימין תחילה לא⁹⁴.

20) שו"ת דבר יהושע חלק ב סימן קיא

ומה ששאל בענין מה שאמרו בא"ח סי' צ"ד דינעול של ימין ויקשור של שמאל תחלה ומבואר בגמ' שנה ס"א דיש בזה ענין של קשירת הפילין אי"כ יחכן דזה רק באיש אבל לא באשה שאינה קושרת הפילין או דלמא אף באשה כך הדין ע"כ שאלתו.

לפענ"ד נראה דלא משום הטיבות דקושר בה הפילין לריך לכבדה אלא משום דחזינן דהחזירה בהשיבה אה כיד שמאל וזוהיה לקשור בה הפילין אלמא אפי"ג דככל מקום כימין עדיפא מ"מ לענין קשירה בשמאל עדיפא דאלי"כ מאי נפי"מ בין קשירה לשאר דברים הו"ל למימר בכל דוכתי שמאל עדיפא משום דמניה בה הפילין וכן ס"ל באמתה לרב יוחנן בשבחה שס אלא ודאי דלאו משום שמניה בה הפילין היא הטיבה אלא משום דאחשבה רחמנא לענין קשירת הפילין ואמרין דלא אחשבה אלא לענין דבר הלך קשירה אבל לשאר דברים אחשבה רחמנא לימין עגון לענין צוה"ק וד ורגל וכן לענין חליצה וממילא אין להלק בין אשה לאיש הואיל ורחמנא אחשבה לענין קשירת הפילין אף באשה הדין כן שצריכה לקשור בשמאל תחלה.

Rationale behind these two questions

21) בכור שור מסכת שבת דף סא עמוד א

ויש להסתפק באיטר יד האיך יעשה... אבל לענין קשירה מספקא לי אם נאמר דמה שפירשו התוס' דקשירת השמאל תחלה הוא מטעם תפילין כוונתם להראות חשיבות אותו צד שקושר בו תפילין וא"כ האיטר יד יקשור מנעליו בימין דידיה תחלה דהוא צד התפילין אצלו או נימא דהחשיבות הוא שקושר ברגל כהה דידיה כמו שקושר תפילין ביד כהה דידיה א"נ ה"ק התוס' כיון שמצינו לענין קשירה שמאל דידיה חשובה ש"מ כל קשרי בשמאל דידיה חשיבי ולא משום כבוד צד שמניה בו תפילין ולפי ב' סברות אלו אין חילוק בין איטר לאחר וכן נ"ל עיקר דהכי משמע לישנא דר' יוחנן דקאמר מה תפילין בשמאל כו' מה תפילין בשמאל דידיה ה"נ קשירת מנעלים בשמאל דידיה ומ"מ איכא כבוד לתפילין כמ"ש לעיל, ותו אי לאו דברי התוס' איכא למימר דר' יוחנן לא יליף לה מתפילין רק סימנא בעלמא קיהיב כדאמרין כה"ג כמחלוקת באתרוג כך מחלוקת באבנים מקורזלות וכן בריש עירובין דפתחו של היכל סימנא בעלמא ולא קאמר כפשוטו אלא דקמ"ל דאזלינן בתר שמאל דידיה כמו בתפילין וכן משמע מדברי ר"י בס' היראה שממנו העתיקו הטור וב"י דינים אלו באו"ח סי' ב'. ומינה שאם הוא איטר רגל וכ"ש איטר יד ורגל ינעול תחלה ימין כל אדם וגם יקשרנו דהוא שמאל דידיה ואח"כ ינעול ויקשור שמאל כל אדם ודו"ק כי לא דבר ריק הוא הואיל ובש"ס האריכו בדינים אלו

22) ספר דעת נוטה [תשובות הגר"ח קנייבסקי שליט"א]

תשובה קנו

שאלה: קטן האם ג"כ צריך להקדים את שמאל לקשירה או שמאחר ואינו מניח תפילין שמאל דידי' לא חשיבא.

תשובה: קטן כגדול.¹⁴⁹

תשובה קמה

שאלה: המלביש תינוק קטן [או אדם זקן] האם צריך להקפיד להלביש לו נעל ימין תחילה וכן לקשור לו את של שמאל תחילה.

תשובה: טוב ליזהר.¹³⁸

Interesting questions: Velcro shoes, buttons, hooks, and zippers tightening laces

תשובה קנג

שאלה: מי שיש לו מנעלים בלא שרוכים שמהדקים אותם ע"י רוכסן או סקוטש וכיו"ב האם צריך להקדים את הסגירה של שמאל תחילה או שרק בקשירה נוהג הדין להקדים את שמאל.

תשובה: ההידוק הוא הקשירה.¹⁴⁶

23) ספר פסקי תשובות

הוא הדין שיש להקדים קשירת שמאל בכל סוגי הקשירה ולא דווקא שרוכים, וכגון קרסים¹, רוכסן², כפתורים³, סקוטש וכיוצב"ז

¹ Hooks

² zipper

³ buttons

24) ספר דעת נוטה [תשובות הגר"ח קנייבסקי שליט"א]

תשובה קנד

שאלה: הרוצה להדק יותר את הקשר של נעליו שכבר לובשם האם צריך להתיר תחילה את הקשר של נעל שמאל ולהדקו ואח"כ את של ימין [או שקדימת שמאל לקשירה היא רק בתחילת הלבישה].

תשובה: אולי.¹⁴⁷

Deeper connection- Approach #1

25) רש"י מסכת חולין דף פט עמוד א

אם מחוט ועד שרוך - שלא רצה ליהנות מן הגזל

26) תורה תמימה שם

פירש"י בשביל שהבריה עצמו מן הגזל, עכ"ל, ולכאורה אינו מבואר, מאי רבותי דאברהם בזה, וגם קשה הרי אין כאן גזל, כיון דמן הדין זכה בהרכוש, כמו דקיי"ל המציל מן העובד כוכבים ומן הלסטים הרי הוא שלו, וצ"ל דעשה בזה כדי לקדש השם, ובאופן כזה חייבים להחזיר בכל אופן, וכמו דקיי"ל בחו"מ סי' רס"ו, דהיכי דיש קדוש השם צריך להחזיר אבידה לעובד כוכבים אף לאחר יאוש, ומכיון שרצה אברהם כאן לקדש השם ה' מחוייב מן הדין להחזיר, וזה גופא היתה זכותי, שמשום קדה"ש התחייב עצמו במה שהי' יכול לפטור

Deeper connection- Approach #2

27) חידושי אגדות למהר"ל שבת דף סא עמוד א

מה תפילין בשמאל וכו'. מה שמדמה מנעלין לתפילין, מה ענין אלו שני דברים ביחד. אבל הטעם הוא, כי התפילין הם על האדם ואינם כמו מלבוש שמכסה בו גופו, אבל התפילין הם עליו קשורים באדם, וכן המנעלים אינם דומים למלבושים רק הם קשורי' באדם. והתפילין הם על האדם כמו כתר ופאר, והמנעלים הם הפך זה קשורים באדם באבר השפל דהיינו למטה מן הרגל כמו שהתפילין הם פאר וכתר, והתורה אמרה כאשר ירצה האדם לקשור בגופו בודאי יש לו לקשור קודם דבר (זה) קרוב אליו, והשמאל קרוב אל האדם ביותר, לפי שהימין הוא מתפשט ממנו שהרי תשמישו הוא בימין ולא כן השמאל. ומפני זה ציוה התורה לקשור התפילין בשמאל מפני שכתוב (דברים ו') והיו הדברים האלה על לבבך והשמאל קרוב אל האדם ביותר. וזה שאמר מה תפילין בשמאל לפי שהשמאל קרוב אל האדם ביותר, וכן נעילת סנדלים הוא בשמאל לפי שהשמאל קרוב לאדם ביותר מכל. ובסמוך קאמר וירא שמים יוצא ידי שניהם שנועל של ימין תחלה וקושר של שמאל תחלה, מפני כי הקשירה הוא

באדם לגמרי ודבר זה שייך בשמאל שהוא קרוב לאדם כמו שאמרנו, לפיכך הקשירה של שמאל תחלה, אבל נעילה של ימין תחלה מפני החשיבות שלא יראה הרגל ערום, שבזיון הוא לרגל ימין אם היה [נועל] של שמאל תחלה

Deeper connection- Approach #3

28) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף עד עמוד א

כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא שלא בשעת השמד, אבל בשעת השמד - אפילו מצוה קלה יהרג ואל יעבור. כי אתא רבין אמר רבי יוחנן: אפילו שלא בשעת השמד, לא אמרו אלא בצינעא, אבל בפרהסיא - אפילו מצוה קלה יהרג ואל יעבור. - מאי מצוה קלה? - אמר רבא בר יצחק אמר רב אפילו לשנויי ערקתא דמסאנא

29) רי"ף מסכת סנהדרין דף יז עמוד ב

אפילו [דף ע"ד ע"ב] ערקתא דמסאנא פירוש הנכרים שבאותו הזמן היו עושין רצועות של מנעליהן אדומות וישראל היו עושין שחורות כדי שלא ילבשו מלבוש נכרי אם יאמר הנכרי לישראל עשה רצועות מנעליך אדומות בפרהסיא או נהרוג אותך יהרג ואל יעשה ואע"פ שהיא מצוה קלה

30) תורת חיים מסכת סנהדרין דף עד עמוד ב

אפילו לשנויי ערקתא דמסאנא וכו'. פירש רב אלפס ז"ל שהעובד כוכבים ומזלות נהגו לעשות שרוך מנעליהן אדומות וישראל שחורות כדי שלא ילבשו מלבושי עובד כוכבים ומזלות וכו'. והיינו מצוה קלה דמצוה היא שנאמר ולא תלכו בחקות העובד כוכבים ומזלות. והא דנקט ערקתא דמסאנא ולא אחד משאר מלבושים שאין ישראל לובשין כעובד כוכבים ומזלות נראה לפי שהעובד כוכבים ומזלות משתדלין בשעת הגזירה לבטל מישראל מצות תפילין כדאשכחן בעובדא דאלישע בעל כנפים וגבי המן כמו שכתוב ויקר אלו תפילין דכשישראל מקיימין מצות תפילין כראוי נוטל אימתה ופחד על העובד כוכבים ומזלות כמ"ש וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך אלו תפילין שבראש וטעמא דמלתא פי' בפרק הכונס. וכיון דרצועות המנעלים וקשירתן שוים הן לרצועות התפילין וקשירתן בדאיתא בפרק במה אשה אמר ר' יוחנן כתפילין כך מנעלים דהא בהא תליא דלכך זכו ישראל לרצועה של תפילין בשכר שאמר אברהם אבינו אם מחוט ועד שרוך נעל. והיינו דקאמר דבשעת הגזירה שרגילין העובד כוכבים ומזלות לבטל מישראל מצות תפילין לא מיבעיא אם רוצים לבטל מהן מצות תפילין ממש חס ושלום שיהרגו ואל יעברו אלא אפילו אינם רוצים רק שישנה ערקתא דמסאנא שדרכו של ישראל להיות לו רצועות שחורות והעובד כוכבים ומזלות רוצה להכריחו שיעשה אדומות יהרג ואל יעבור כיון דרוצה לבטל ממנו מילתא דדמיא לתפילין ורמז אליהן דרצועות שחורות בתפילין הלכה למשה מסיני הוא וכתפילין כך מנעלין

31) תלמוד בבלי מסכת שבת דף ס עמוד א

משנה. לא יצא האיש בסנדל המסומר, ולא ביחיד בזמן שאין ברגלו מכה. ולא בתפילין, ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחה. ולא בשריון, ולא בקסדא, ולא במגפיים, ואם יצא - אינו חייב חטאת

32) ספר אבני שהם פרשת לך לך [מאת הרה"ג רב משה ליב שחור

ויובן לנו בזה גם לשון המשנה במס' שבת ס' ע"א: לא יצא האיש בסנדל וכו' ולא תפילין וכו', סמך דין יציאה בסנדל עם דין יציאה בתפילין לרמוז הנ"ל.

Deeper connection- Approach #4

33) Rabbi Aron Moss, Chabad.org

The shape of the human body reflects the contours of the human soul. Our body has two sides, right and left, because the soul has two distinct powers. On the one hand there is the power to give, be outward and expressive; on the other hand is the power to hold back, be inward and restrained. These are the two sides of the soul, the side of kindness and the side of discipline, that correspond to the two sides of the body, the right side and the left.

Both powers are essential. The secret to a healthy life and successful relationships is knowing how to balance these two forces—when to be assertive and when to submit; when to be strict and when to be lenient; when to let yourself go and when to just say no.

In Kabbalah, the stronger side (the right for right-handed people, left for lefties) represents giving, and the weaker side symbolizes holding back. This is to teach us that our power of giving should be more dominant than our power of holding back. The ideal is to have a higher measure of kindness than discipline.

Ideals are concretized through actions. We can be deeply influenced by the symbolism of even simple acts that we perform—down to the way we get dressed.

Putting on a shoe is an act of giving (to your foot), so you put the shoe on your stronger foot first. You then tie the lace on the weaker foot, as tying is an act of restraint. However, untying a

shoe is releasing and letting go, so when you are untying shoelaces the stronger foot takes precedence. Removing your shoe is taking away, an act of discipline, so for that the weaker comes first. It all symbolizes the same point—discipline is important, but kindness should dominate.

Imagine having to stop and think before putting on your shoes every day. Suddenly the most mundane routine becomes a meditation. If I am mindful even of the significance of my shoelaces, then I am more likely to be considerate of the people I meet, and ensure that while I use the necessary restraint, I save my stronger hand for kindness.